

Inserati se sprejemajo in velja trisopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravišstvo administracije in ekspedicija na Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEČ.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom po pošti velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na stolnem hiš. št. 284.

Izhaja potrikrat na teden in sicer v torek, četrtek in saboto.

Govor poslanca Greuterja

pri razgovoru o državnem proračunu.

Ker mislimo, da vstrežemo svojim bralcem, ako jim podamo ves jako zanimivi govor poslanca Greuterja, ga priobčimo tu po stenografičnem zapisniku. Poslanec Greuter je govoril:

Prav čudne misli in občutki, gospoda moja, so ti, ki se mi vsiljujejo sami po sebi, ako premišlujem naš letošnji proračun. Resnica je, žalibog, da že več let zaporedoma so naši proračuni podobni velikanskemu arsenalu s svojimi številkami važne pomenljivosti. Res je, žalibog, da se več let naprej in naprej stavijo čedalje večje tirjatve do davkovske zmožnosti in žrtvoljubnosti narodov. Ne bom segal v daljne čase; še leta 1869 smo imeli proračuna 280 milijonov, danes pa, pet let pozneje, ko je vendar že največja zapreka vsega narodno-gospodarskega napredka, konkordat, propadel (živahna veselost), danes imamo proračuna 380 milijonov, tedaj ravno za 100 milijonov več! K temu pa pride še to-le. Gospoda moja! Če pogledamo malo natančneje v vrsto „pokritje“, se moramo vendar resno prašati, kaj bo z našo najbližnjo prihodnostjo? To, kar so kraljevine in dežele stotine let prihranile in kot narodno imetje zapustile za javne namene poduka in podporo revežev, čedalje bolj in bolj zginja in to prodano premoženje narodov je v proračunu vpisano kot dohodek!

Leta 1869 smo v kratkem bili za 34³/₄ milijonov revnejši, in danes, gospoda moja, smo postali revnejši že za 47 milijonov, za koli-

kor je bilo prodanega narodnega premoženja. Kaj pa pravijo o hišnem gospodarju, ki prodaja les iz svoje strehe, da bi zboljšal svoje dohodke?

To so gotovo razmere, ki postajajo in so že nevarne. Državni vladi naravnost tu ne morem ničesar očitati; saj bo vedela, da ljudstvo ne more viših davkov prenašati, in zato je porabila ono zapuščino iz starega časa — iz onega časa, o katerem se iz nekih postranskih misel nič kaj dobro ne sodi, ki nam pa zdaj vendar pride na pomoč s svojim prihranjenim blagom. Kaj bi minister prava pričel s svojimi 27000 potepuhi, priračunši hudodelnike, ko bi mu tako zaničevana srednja doba ne bila zidala samostanov, po katerih jih potikajo. (Velika in dolga veselost po vsi zbornici.)

Je pa še tudi druga misel, katero je sprožil moj najbližnji predgovornik, in dovolili mi boste, da jo malo bolj natančno pretresam.

Kdo more, gospoda moja, vedeti to, koliko sile in osebnega dela se drži onih milijonov, o katerih osodi nam je te dni določevati? Ti milijoni spuščajo iz sebe glasen protest, kakoršnega ne more izreči vsa državno-pravna opozicija, zoper nekatere istinite razmere, ki so dandanes javna pravica v Avstriji. In, gospoda moja, tega protesta nismo mi, marveč denarni minister ga je vpisal v proračun s tihimi, pa tim nujnejše govorečimi številkami. Vsi goldinarji davka, gospoda moja, se snidejo v skupni blagajnici denarnega ministra; brez razločka, brez izjeme, in ne da bi se oziralo na sicer tako priljubljeni sistem zastopanja interesov, počivajo skupno v isti roki. Če se pa zdaj po zbornici ozrem in se prašam, ali vsi tisti, ki

so te goldinarje vplačali, tudi v primeri k tej plači te dni pridejo do besede, boste pač sami morali pripoznati, da temu ni tako. (Klici na desnici: Prav res! Prav dobro!)

Te dni, gospoda moja, nam je določevati o milijonih, katerih se drži veliko pomanjkanja in žrtev, katerim se pa ni dalo glasú, kateri se k večemu na galerijo puste (dobro! na desni, živahna veselost); kajti temu ne morete oporekati, gospoda moja, da so ravno tisti čas, ko so prvič razglasili v Avstriji novo dōbo, da so ob enem, ko so klicali: „svoboda!“ s prav ustavnim nožem tretji volilni razred odrezali od onih zastopnih skupščin, kjer se razsojuje o najvažnejših zadevah (klici na desni: prav res!) in ravno one mnogobrojne vrste ljudstva med avstrijskimi državljani so to, o katerih goldinarjih mi ne le tu za blagajnice denarnega ministra določujemo, marveč tudi o njihovih sinovih za kasarne. Posebno po zadnji volilni reformi so se ravnali v dvojnem obziru po opombah nekega tukajšnjega liberalnega časnika, ktere je izgovoril in povdarjal s sledečimi suhimi besedami, ki sem si jih dobro zapomnil: „Če nima volilna reforma pričeti s pogubo Avstrije, mora Nemcem zatrditi nadvlado!“

Po tem načelu, zdi se mi, so postopali, na tej strani oklicevaje vedno edinost cesarstva, v volilni reformi pa stanove, ob enem pa tudi narode razdvojevaje. Oklicevaje edinost so v volilni reformi ta razdor res dovršili. Kajti, gospoda moja, ne da se tajiti — to vam lahko s številkami dokažem — da je velik razloček med zastopstvom kmetov in meščanov. Meščan velja za sedem do deset kmetov in goldinar davka v mestu velja za

Podlistek.

O umetnem obrazovanju sv. mučencev.

(Leposlovna črtica*).

Blage tovaršice in osrečevalne spremljevalke na zemeljskem potovanju so človeku umetnije. Slade mu življenje z najlepšim veseljem, ter z najblažimi čuti navdajajo njegovo srce, kazaje v prijetni obliki blagost in krepost boljšega dela v človeku, to je, prostega duha, ki ga tako visoko pozdiguje nad vse zemeljsko, nad vse telesno in meseno. — Že pri omikanih poganskih narodih so umetnije lepo cvelete in dosegle visoko stopinjo popolnosti. In krščanstvo, v katerem je edina prava omika, in katero v resnici osrečuje človeški rod, je li ono umetnije zavrglo? Ne, nikakor ne, marveč vsikdar jih je krepko podpiralo in pospeševalo. Krščanski možje pobožni redovniki so bili, ki so v viharjih časih srednjega veka pogina oteli mnogo umetniških del; njihovi samostani so bili

kakor vedam, tako tudi umetnijam edino zavetje. Tudi s krščansko službo božjo so se kmalo združile razne umetnije, ter se tukaj še dandanes prav lepo razcvitajo. V krščanstvu pa cveto slednjič tudi naj lepši vzori ali podobe, vredni, da jih vpodobljuje in predstavlja umetnost. Posebno najde tukaj obrazovalni umetnik prekrasnih predmetov svoji umetnji, in med temi so gotovo v prvi vrsti sveti mučenci.

Da je obrazovanje sv. mučencev, ki so pogumno prenašali in prestali najhujše trpljenje in najgrozoviteje muke, res jako pripravno za umetno kiparstvo in slikarstvo, ter kake morajo biti podobe sv. mučencev, da se morejo zares umetne imenovati, to hočemo malo premisliti.

Umetnost ima namen razveseljevati in povzdigovati. Da nas bode umetnija razveseljevala in ob enem povzdigovala nam duha, mora v zunanji vidni podobi predstavljati nevidljive, — duševne ideje. Iz telesne podobe mora sijati prosti duh, njegova krepost in moč, s katero gospoduje nad mesom in njegovim poželenjem. Moč pa se razodeva najbolj v boju. Le v tem, da se prosta volja našega duha zoperstavlja

zunanjim čutom, kaže se njena krepost, in kolikor mogočnejši so ti čuti, toliko večja mora biti moč duha, kateri jih premaga. Iz tega se pa vidi, da če tudi obrazovanje trpljenja ne more biti umetnosti namen, more ji vendar biti jako vgodno sredstvo in imeniten pripomoček, da svoj namen doseže. Ako namreč najbolj občutljivo trpljenje in najhujše telesne muke ne morejo prisiliti človeka, da bi kaj slabega storil, ampak jih rajše pretrpi, kakor da bi ravnal zoper svoje prepričanje, pokaže s tem silovito moč svojega duha, krepost in neodvisnost proste volje, proti kateri vsa zunanja sila nič ne premore. Videti tako moč in tako vzvišenost človeškega duha, nas čudovito povzdiguje in osrečuje, navduševaje nas s sladko zavestjo, da tudi mi imamo v posesti isto nepremagljivo moč, isto prosto voljo. Ravno to blago in vzvišeno razveseljevanje našega duha pa je umetniji namen. Duševna moč in krepost tedaj, razodevajoča se v trpljenju, ali bolje v boji zoper trpljenje, je torej vzor, popolnoma vreden, da nam ga v zunanjih podobah kaže in predstavlja umetnija. — In ravno ta duševna krepost se nam najlepše kaže pri sv. mučencih. Ne zbojé se temnih jéc, ne divjih

* Primerjaj Schiller: „Ueber das Pathetische“, 11. zv. —

pet goldinarjev davka, ki ga plačuje kmet. (Klici na desni: Prav res! Dobro!)

Pa ne še dosti, da so med mesta in kmete vtaknili ta brun, šli so še dalje; ločili so narod od naroda; ali je mar pravična razmera ta, da n. pr. — kakor se godi na Moravskem — 430.000 Nemcev proti 1.600.000 Slovanov, da 700.000 gld. davka Nemcev proti 3.700.000 gld., ktere plačujejo Slovani, je li po pravici, da Slovani, ki štejejo čez en milijon prebivalcev več in 3 milijone davkov več plačujejo, — da imajo ti le enajst, Nemci pa trinajst glasov? (Živahen ugovor na levi, priznanje in ploskanje na desni.)

Tedaj se ne more reči: vsi narodi in stanovi so tu zastopani, če le vstopiti hočejo; se je pač že v volilni reformi skrbelo za to, da se ne zgodi. Po takih, žrtvah je pač dovoljeno prašati, kaj li smo zdaj, ta čas, ko se čedalje več tirja, pridobili na svobodi in moči in na vnanji časti našega cesarstva?

Gospoda moja! Stvar je pač taka: Vlada pravi: Meni je treba skoro en milijon rok, da se branim. Dovolijo se ji. S tem ne še zadovoljna pravi: Treba mi je en milijon oči, da morem vse po vsem cesarstvu videti, in ima centralizirano vladarstvo s celo policijsko pripravo. Dovolijo se ji.

S tem ji še ni zadosti — mora biti povsod nazoča in tako drži državni telegraf v vse kote cesarstva, da raznaša voljo ministrov po svobodnih deželah (dobro! in veselost), in pri tem se gotovo ne smemo čuditi, če je pod takim sistemom tudi svobode že pri otročjih nogah in pri smrti konec.

Poglejmo v proračun! Komaj otrok shodi, pride v vrtec za otroke (veselost), proračun mu ga plačuje (veselost); potem ko ima otrok komaj prve hlačice, že pride svobodna država ter ga vzame v šolo po sili; naj se stariši še toliko ustavljajo temu — mora se učiti (veselost in priznanje) — prosim, gospoda, da me pustite izgovoriti — mora se učiti, če tudi po judovskih učiteljih, akoravno je katoličan. (Klici: Prav res! in dobro! na desni.) Mora postati nemšk učenec, če prav ne ume nobene nemške besede. (Pripoznanje in ploskanje na desni.) Potem pride svobodni državljani v novinsko šolo, postane vojak, potem rezervist, potem domobranec, in z 32 leti je potem po drugih delih cesarstva prost vsega, pri nas v

Tirolih pa je še le z 39 leti oproščen črne vojske prvega in s 45 leti družega klica. (Veselost.)

Potem, gospoda moja, bije vendar tudi njemu ura prostosti, more se na videz mirno vleči — in umreti, toda potem pride pa še liberalizem in zahteva truplo za brezversko pokopališče. (Veselost.)

To je, gospoda moja, v nekterih črticah sad naše sedanje svobodnosti, v kateri živimo. Prašam po vzrokih. Vsi boji duhov se danes pod krinko vrše, od konca do kraja zemlje leži veliko političnih družbinskih (socialnih) vprašanj raztresenih: toda nobenega ne bo najti, ki bi se za to izdalo, kar je v resnici.

Politični pregled.

V Ljubljani 16. decembra.

Avstrijske dežele.

Državni zbor je 10. t. m. končal budgetno razpravo. Minister kmetijstva Chlumecy je 13. t. m. na sobotne napade odgovarjal, da vlada je, kar je mogla storila, da bi odvrnila nevarnost, ktera vinogradom in gozdom žuga po žuželjih. Tudi obeta predložiti postavo o posilnem zatiranju vinske uši ter prestrukturirati rudarsko akademijo v Ljubnem na Štirimskem. — Pri obravnavi potrebščin za ministerstvo prava je Fux omenjal velikih stroškov za brezštevilne uradnike in prevelike dobrote po jetnišnicah, kjer se, kakor je rekel Bärnfeind, potepuhom bolje godi, kakor zunaj poštenim ljudem. Ne ta človečnost, ampak npravna verska izreja mladine je potrebna, da se bode zmanjšalo število jetnikov. — Minister Glaser je odgovarjal, da jetnišnice so od l. 1872 ostreje, kakor so bile vzlasti za povračilnike, in da mu še noben jetnik ni rekel, da bi življenje po kaznovanostih bilo prijetno. — Pri razdelitvi računskih sklepov za l. 1873 14. t. m., je Pražak zavračal poročevalca Brestelna, ki je očital ministerstvu Belkredovemu slabo gospodarstvo. Tudi je zahteval, da se skoro predloži računski sklep za leto 1867, kterege še dosedaj niso sestavili, češ, da se nekte pogodb z Ogersko še niso vpravale. Pri stroških za železnice je Steudel obžaloval, da minister še sedaj ni odločil, ktere železnice naj se izdelajo. Herbst

je priporočal, naj se glavne železnice delajo na državne stroške, postranske pa naj se prepuste privatnim družbam.

Pri stroških za zaklade zemljiške odveze je Dežman omenjal, da je vlada od podpore, ktero je kranjski deželni zbor za zemljišni zaklad zahteval, zbrisala 26.000 goldinarjev, budgetni odsek pa še drugih 57.000 gld. češ, da se za posamezne reči, zlasti za oskrbovanje preveč zahteva, ktero na Kranjskem znaša 25.000 gld., v Bukovini pa le 13.000 gld. Pa ta primera, pravi Dežman, ni pravična. V Bukovini so gozdi že razdeljeni, na Kranjskem še ne in to stane veliko denarjev. Tudi bi bili morali ozir imeti na zemljišne davke. Kranjska nima veliko industrije, tedaj 66 odstotkov posrednih davkov spada na zemljišne davke, toraj kmečko ljudstvo skoro edino nosi vsa bremena ter se vsled tega pogosto pritožuje o previsokih davkih. Do l. 1873 je Kranjska za zemljiško odvezo plačala 13 milijonov goldinarjev in nemogoče je naložiti ji še več priklade. L. 1895 bodo poravnani dolgovi zemljišnega zaklada po vsih deželah, le Kranjska bode državi še dolžna 7.900.000 gld. Zato k dohodkom ne more nič več primakniti. Poročevalec sicer meni, da se bodo neposredni davki zvišali za kakih 15.000 gld., pa govornik ne razvidi, kako zato prosi, da bi se za Kranjski zemljišni zaklad dovolilo vseh 227.000 gld., kakor je vlada od početka nastvetovala. Hohenwart je podpiral Dežmanov predlog, ki je pa pri glasovanju padel ter bil sprejet predlog budgetnega odseka.

Pri izdatkih za skupne zadeve je poslanec Kopp nasvetoval resolucijo, da naj vlada z vso močjo dela na znižanje skupnih stroškov. Konečno se je ves budget sprejel tudi v drugem in tretjem branji po nasvetu budgetnega odseka brez najmanjše spremembe. Vsi dohodki znašajo 373.089.899 gl., stroški pa 381.370.906 gl. in bode tedaj primanjkovalo 8.281.006 gld., ktere bode minister poravnal s tem, da bode oddal za 12 milijonov državnih obligacij.

Proti koncu se je predsednik opravičeval, da volitve zgornje-avstrijskega velikega posestva in českih poslancev še niso potrjene, ker se je zboru mudilo z drugimi jako važnimi rečmi. Pa v prihodnji seji (danes 16. t. m.) pridejo te reči na dnevni red. Odbor priporoča volitve potrditi.

zveri, pogled na grozovito, še krvavo mučeniško orožje jih ne oplaš in dasiravno bi jih le peščica kadila, ki bi jo malikom darovali, vsega tega otela in jim dostikrat naklonila največjo časno srečo, vendar ostanejo stanovitni, trpé in umerjejo za svoje prepričanje. — Sv. mučenci v svojem vojskovanju in boji zoper moč trpljenja so tedaj umetniku zares krasni, veličastni vzori za umetno obrazovanje. —

Drugo vprašanje pa je, kako naj se predstavljajo sv. mučenci, da bodo bodobe zares umetne? — To, kar dela sv. mučenca vredne in pripravne za umetno obrazovanje, je — kakor smo rekli — njihova duševna krepost in npravna moč, ki se kaže v boji zoper meseno občutljivost, zoper telesno trpljenje. To torej v podobi pokazati, je umetniku naloga. Izvrševaje to nalogo pa se mora varovati posebno dvojne napake.

Prvič bi ne bilo prav, ako bi duševno krepost in neodvisnost od mesenosti s tem hotel pokazati, da bi trpljenja in telesne muke v podobi izraziti popolnoma opustil, in nam mučenca predstavil s popolnoma vsakdanjim in mrzlim obličjem, kakor bi se nič posebnega

z njim ne godilo, kakor bi bil za telesno trpljenje popolnoma neobčutljiv. Take podobe se večkrat vidijo, a človeku se ne zdijo naravne; zdi se mu podoba mrtva, ne gine ga in ne povzdiguje. In zakaj to? Zato, ker od tod, da je v trenutku miren in zbranega duha, še ne moremo sklepati na njegovo npravno krepost, v tem še ne vidimo nikake duševne moči; zakaj mogoče je, da je miren le vsled svoje neobčutljivosti, ali pa zato, ker ga noben mogočen čut ne vznemiruje. Lahko pa je gospodovati čez čute, ki so slabi in se le po vrhu dotikajo duše; a v nevihti in boji, ki vse čute vzbudi in razdraži, ohraniti si prostost duha, to kaže moč in krepost, ki neskončno preseza vse naravne moči. — Npravno svobodo in neodvisnost more tedaj umetnik le pokazati, ako živo naslika trpečo naravo. Mučenca nam mora predstaviti tako, da vidimo, kako v polni meri čuti vso grenkost in grozovitost trpljenja in muk. Ako tega ne stori, nam tudi njegove npravne kreposti in duševne svobode, ki nas tako čudno povzdiguje in tako blagodejno navdušuje, pokazati ne more; zakaj le v boji s čutiljivim mesom kaže se moč svobodnega duha. —

Kakor pa bi ne bilo prav, ako bi umetnik, hoteč naobraziti junaškega in stanovitnega mučenca, napravil mrzlo in brezčutno podobo, brez sledi bolečin in trpljenja, ravno tako in še bolj napačno bi bilo, ako bi nam predstavil mučenca samo trpečega, ako bi si edino le prizadeval nakopičiti na podobo grenkost in silo trpljenja in vso grozovitost telesnih muk, zraven pa opustil izraziti duha mučencevega, kako v neomejeni svobodi stoji kreposten in nepremagljiv, da ga vsa zunanja sila upogniti ne more. Podobe, ki tega ne kažejo, ne morejo človeka povzdigovati, niti blagodejno osrčevati in razveseljevati, kar je pravi umetnijski namen; marveč neka nestrpiliva otožnost in morilna nezadovoljnost nam tare duha, ako gledamo take podobe, ki nam kažejo le človeško slabost in nezmožnost, premagano in obupno uklonjeno pod silo trpljenja. —

Tako obrazovanje sv. mučencev bi se tedaj ne moglo prištevati umetnijam. —

(Dalje prih.)

Vradni listi trdijo, da predsednik državnega zbora le zaradi tega ni še povabil českih poslancev priti v državni zbor, ker njihove volitve še niso potrjene. S tem hočejo prikriti vladino zadrego zaradi Čehov; a vsakdo vé, da se čas za pozivljanje mora šteti od tistega trenutka, ko se začne za izvoljene poslance dolžnost priti v državni zbor. Pa če vlada ostane pri sedanji politiki, jo bodo Čehi spravili še v marsikako zadrego.

Odbor za pregled tiskovne postave je svoje delo končal in bode nasvetoval resolucijo do vlade, da naj načrt nove tiskovne postave zbornici predloži.

Česki škofi so se danes v Pragi zbrali. „Bohemia“ poroča, da se hočejo posvetovati in zediniti o premembi štole in kongrue. Ravno o tej reči sta se neki kardinal Rauscher in Schwarzenberg posvetovala na Dunaju in je Rauscher vladi svoje nasvete neki že izročil. Dobro bi bilo, da bi se tudi škofi drugih škofij v tej reči zedinili in složno ravnali.

Ogerski „Magyar Allam“ v nekem članku naravnost zahteva, da naj cesar ogerski zbor razpustí in Sennyeya pokličejo v ministerstvo.

Vnanje države.

V **Arnimovi** pravdi je v tajni seji 12. t. m. zatoženec v daljnem govoru povdarjal, da je nekatera pisma iz Pariza vzel seboj, ker jih je hotel vnanjemu ministerstvu nazaj dati. Državni pravdnik to spodbija, a zagovorniki ga zavrnejo s tem, da omenjenih pisem on še ne pozna in da njegovi sklepi so napačni. — 14. t. m. so izpraševali še eno pričo, potem pa je govoril državni pravdnik. Rekel je, grof Arnim je vzel več vladinih pisem, katerih ni menil dati nazaj. To je storil zvijačno, 1. da bi s temi pismi napadal državnega kanclerja. 2. To se je sicer zgodilo v Parizu, a grof je bil kot poslanec odgovoren pruskim sodnijam. 3. Izgovorov za to ne vé nobenih, pač pa zatoženca obtežuje njegova imenitna služba in važnost omenjenih pisem. Naposled predlaga, da naj se Arnim obsodi za 2 leti in 6 mesecev v ječo. — Zagovornik Holtzendorf mu odgovarja, da ni dognano, ali so pisma državna lastnina ali ne, ker še nimajo državne sodnije, ki bi to določila, da pisma niso javne spričebe. Tudi se ne more trditi, da jih je Arnim zvijačno ukradel. Konečno je povdarjal, da je Arnim napačno mislil, da je primoran braniti svojo čast proti Bismarku in priporoča sodniji, naj po stari pruski prislovice: „Suum cuique“ — vsakemu svoje — grofa Arnima spozna za nedolžnega.

Cesar Viljelm se je Bismarku neki pismeno zahvalil, da je 11. t. m. v državnem zboru tako čvrsto zagovarjal stroške za vojaščino.

Angleški parlament se namesto 16. t. m. prične še le 5. februarja prihodnjega leta.

Izvirni dopisi.

Iz Dolenjskega, 14. decembra. (Vojaški kordon.) Nadejali smo se enkrat, da bomo Dolenjci rešeni tlačeče more: kordona zavolj živinske kuge; toda zmotili smo se. Pravijo, da je še kuga na Hrvaškem, kordon toraj ostane. Naj bode; koliko pa pomaga, ne vem, deloma je nekdo že razjasnil v „Slovenecu“, jaz povem le še en faktum iz pretečene zime.

Stražniki, vojaki, so tako pazni in marljivi, da so jim križevski fantje pri mostu bliz osv. Križa iz stražnice peč ukrad-

li ter jo odnesli na bližnji travnik. Še le drugi dan so jo našli vojaki.

Ni je nesreče brez sreče — pravi pregovor — vsaj za nekatere ljudi, pravim jaz. Tudi zaprtijo si je tako v korist obrnil neki brihten vlah. Plačal je, kar se zahteva na Hrvaškem, ako se živina kolje in prodaja ter toči vino, pa hajdi vrh gore nad Kostanjevico. Tu si poseka nekaj dreves, drugim veje nekoliko poseka, razobesi po drevju mesa: bravine in govedine, pripelje sod vina, zaneti ogenj, peče in kuha — in tu je mesnica in gostilnica vrh Gorjancev res nekaka primitivna, a prišla mu je boje vendar-le precej dobička. Točil in sekal je le ob nedeljah. Ker je dajal vse veliko ceneje, nego pri nas, so ljudje močno hodili kupovat od te strani ter tudi marsikako kupico spraznili, češ, saj mi je meso dal ceneje. Če jih je vendar slednjič stalo več, nego bi pa bili kupili doma, nič ne dé, so pa dobro hrvaško vino pili. — Skušalo se je sicer zabraniti prodajanje predrznemu Hrvat, a ni slo: po domačih postavah je plačal, kar je bilo treba — mesnico pa je imel na hrvaški zemlji — par seženjev unstran kranjske meje.

S Krasa, 13. decembra. Pri nas, kjer je sicer malo krasnega, veliko pa krastovega, raste poslednji čas revščina, da se Bog usmili! Kmet blaga prodati ne more; zaradi proteče kuge po sosednjih krajih se sejmi ustavljajo. Kupiti je treba živeža, obleke, a denarja ni celó za potrebo na pósodo dobiti. Kjer nič ni, pravijo, tudi vojska ne vzame. V taki nadloščini naj bi davkarija, kar je mogoče, milostno ravnala. Vendar grozno je slišati, kako sem ter tje neusmiljeno iztirjavajo davke Kraševcem. Za zdaj le dva izgleda.

Bilo je v neki hiši ženitovanje, kar pripeljejo v tisto hišo, ki je tudi županova, skrinjo s siromaško obleko žene in petero otrok, ktere mož in oče v bolnišnici čaka rešenja svojih bolečin. Vzeli so ji skrinjo z njeno in otročjo obleko zaradi 8 gold. zastalega davka. Župan in gospodar poznavši, žalostne razmere one družine, poprosi nazoče svate, ki so v tem trenutku zložili znesek zastalega davka, in sam izvrševalni vradnik, kateri je po višjem povelju le nerad spolnoval ono težavno opravilo, je, čast mu bodi! priložil dva forinta; in ubogi revi je po zbirki ostalo še 90 soldov, da je kupila živeža svojim bolnim in sestradanim otrokom.

V neki drugi vasi je pred nekaj časom gospodar bil za smrt bolan; starejši sin v nezavednosti, mlajši hirajoč več let, je pred nekimi dnevi zapustil dolino solz. Gospodinja pri majhnih otrocih je leto in dan redila dva prešička, upaje si s tem kaj pomagati. Pride v vas črna vojska, vzame oba, proda za zastane davke za 23 gold.; čez mesec bi se bila za 70 gold. lahko prodala. — Pomagaj si potem kmetič, ki veš, da nad teboj biva paša z 2000 glđ. plače itd.

Domače novice.

Ljubljana, 17. decembra.

(Deželna vlada) je v novejšem času imenovanim farnim administratorjem na Kranjskem neki ustavila dohodke, ker so bili od škofa brez vladinega dovoljenja nastavljeni. Kmalo bomo slišali, da kak načelnik deželne vlade od škofov zahteva, naj mu tudi kaplanske dekrete, preden jih odpošljejo, predlože v potrdilo!

(Deželni zbori) se bodo, kakor se je naznanilo deželnemu odboru kranjskemu, pričeli prihodnje leto med Velikonočjo in Binkoštimi.

(Odbor družbe kmetijske) je v poslednji seji sklenil, obrniti se do mestnega magistrata, naj si od c. k. deželne vlade izprosi privolenje, da prvo sredo vsacega meseca smejo zraven navadnih tržnih sejmov tudi živinski sejmi biti, kajti to bi izdatno polajšalo kmetovalcem prodajo goveje živine, pa bi tudi mesarjem dalo priložnost, si v Ljubljani kupiti živine in tako prihraniti si stroškov potovanja po deželi, to pa bi utegnili tudi znižati ceno mesa Ljubljančanom.

(Odgovor na interpelacijo, ka-li?) „Slovenski Narod“ je prinesel torek nemško pismo do znanega viteza Vestenecka, v katerem popisuje njegovo življenje in njegove zasluge za Slovence, paje bil zato konfisciran. Ali je to odgovor vlade različnim interpelacijam in deputacijam, katerim je ta človek povod dal? Se vé, da je Vesteneck s tem popolnoma opravičen in vse, kar je storil, poravnano. Pa saj se vé tudi, da gospod Ahčin ne bo pustil žaliti svojega pajdaša, dokler velja konfisciranje.

(Ljubljanski nemčurji) so imeli v kazini neki volilni shod trgovskega oddelka in tam že postavili svoje kandidate za kranjsko kupčijsko zbornico. Ti kandidati se odlikujejo posebno s tem, da so njihova imena, kar jih je slovenske korenine in ponemčurjenih, prav grdo spačena v pisavi. Kje je li omika in izobraženost pri njih, če še svojih imen ne znajo pravilno pisati!

(Slovensko gledališče.) Zadnja predstava je bila jako slabo obiskana. Igra „Edina hči“, ni zadovoljila niti po sebi niti po igralcih. Gradivo ji je jako neverjetno, prvi del dolg in dolgočasen, skoro nepotreben, drugi bolj živahen del pa je bil — izvzemši gosp. Schmidta, Kajzela in gospodičino Podkrajšekovo — slabo igran, zlasti se je gosp. Šušteršič zopet zelo lovil. Take igre pač ne bodo občinstva vabile v gledališče. — Bolj dopadala je opereta „Roža st. flourska“, ker ima nekaj prav ličnih pevskih in glasbenih točk, ktere so gospodičina pl. Neugebauerjeva in gospoda Meden in Nolli izvrstno izpeljali. Novi kapelnik gosp. Stöckl je prav krepko vodil glasbeni in pevski del operete, ktero bo občinstvo gotovo še rado slišalo — se vé — v zvezi z boljšo igro, kakor je „Edina hči“.

Razne reči.

— Ovce iz državne subvencije dobijo letos sledeči gospodarji, ki se s tem tudi očitno opomnijo, da v **soboto** gotovo pridejo po-nje v Ljubljano in se zato oglasijo v pisarnici kmetijske družbe (v Salendrovih ulicah hš. šte. 195):

Iz Gorenjskega: Preželj Miha iz Srednje vasi v Bohinju, Mahkovec Janez iz Janč, Črni Miha iz Rečice, Kepec France iz Češnjic, Hribar Martin iz Cirkuš, Šustar Tomaž iz Vina, Razpotnik France iz Razpotja, Kuhar Matevž iz Belepeči, Resnik France iz Zabojevca, Klinar France iz Jesenic, Kelbelj Janez iz Bohinjske Bele, Zalaznik Matevž iz Tuhinja.

Iz Dolenjskega: Repše Ignacij iz Št. Janža, Jarc Anton iz Ajdovice, Babnik Janez iz Soteske, Podlesnik Anton iz Jagnence, Lužar Andrej iz Brezja.

Iz Notranjskega: Kavčič Matija iz Zavraca, Margon France iz Trnja, Kavčič Jurij iz Gornjega Vrsnika, Modrijan Miha iz Rovt, Korenčič Matija iz Žiberž, Nagode Luka iz Ravnika, Leskovec Janez iz Hotederšice, Klemen Andrej iz Predjame, Gerdadovnik Janez iz Vrzdenca.

— Pri letnem občnem zboru narodne čitalnice novomeške so bili izvoljeni Za predsednika enoglasno g. grof Barbo, državni poslanec; za blagajnika g. Ferdinand Seidl, posestnik in trgovec; za odbornike pa gg.: Oblak Valentin, posestnik in trgovec; Kastelec France, trgovec; Tomažič Janko, vikar; Rozman Karol, posestnik; Durini France, posestnik in trgovec; Gustin Adolf, trgovec; Polanec Janko, c. k. gimn. učitelj; Kalčič Ant., posestnik in trgovec; Tratnik Filip, c. k. davkarski nadzornik; Kravs Jožef, posestnik; Mehora Jakob, posestnik. Iz odbora so bili izvoljeni: Za podpredsednika g. Rozman Karol; za tajnika g. Polanec Janko; za knjižničarja g. Tratnik Filip. (Naznanilo občnega zbora smo prejeli še le 8. t. m., ga tedaj nismo mogli več objaviti.) Vred.

— O živinski kugi bode poseben odbor državnega zbora vladi nasvetoval, da bi se poginila živinčeta ne zakopavala več, ker je v mnogih krajih, zlasti pri mestih to nemogoče, ampak na komičen način v vsih omenjenih krajih sožigala.

— Za razvaline zgodovinsko imenitnega grada Cetin v vojaški granici, kjer so nekdanj hrvaški stanovi rodbino habsburško oklicali za kraljevo rodbino hrvaško, je hrvaški pisatelj Ivan pl. Kukuljevič ponujal 1000 gld., da bi se te znamenite razvaline ohranile. Pa generalna komanda te ponudbe ni potrdila. Morda bi jo radi kupili kaki Judje, vpraša dopisnik „Politike“, da bi tam napravili kako žganjarijo?

— Nesreča. Iz Kostanjevice se nam piše: Pred kratkim se je tu v gori zopet pripetila nesreča. Debel hloď se je zavalil na 20letnega mladenca ter ga pretrl tako, da je bil v kratkem mrtič. Čujte in molite!

— Velika sreča. Zidar je bil padel z visocega odra, da je kar mrtev obležal. Mimgredočih eden, ugledavši, da ima mrtvi nož v rokah, reče: „O, kakošna sreča, da ni na nož padel.“

— Prostopozidarstvo. Ali ni bilo že večkrat naznanovano, kako so bile v Cislajtaniji mavtarjem njih prošnje za postavno vstanovljenje odbite? Kaj tedaj pomeni, kar piše „Freimaurer-Ztg.“, ali kakor pravi eden novojorških listov: „schwätzt folgender Weise aus der Schule“. Pravi namreč ta mavtarski list:

„Razmere, v katerih se dandanes nahaja prostopozidarstvo na Avstrijskem, so najbolj žalostne, ki se morejo misliti.“ Pravi dalje, da se v dva taborja ločijo in tisti, ki zvenec nosijo, se neusmiljeno med seboj mesarijo in so se tako pred svetom pripravili ob poštenje. (Čudno! Kakošno poštenje ima ta fanatiška mesarska sekta? Beri n. pr. „Misijonar in prostopozidar“ v zadnjih „Slovenčevih“ listih.) Ta boj je boje med beznicama „Humanität“ in „Zukunft“, zaradi česar ju že smešni listi psujejo. Posebno se jezi čez „brata Schneebergerja“, da je tako lepo začel, pa sočutje vsih poštenih (?) prostopozidarjev zgubil, — da je to društvo, v katerem le en sam človek neobmejeno gospoduje, — društvo, ki le v vpravi stane deset tisuč gld. na leto, in zraven tega pa skoraj prav nič ne stori, in še veliko družih očitanj. O drugi družbi pravi, da se o nji čisto nič ne sliši; njen mojster „br. dr. Beigel“ daje na svitlo „Allg. österr. Freimaurerztg.“, ki si ni samo namena postavila, kakor je znati, oškodovati „Humanitas“, ampak tudi prostopozidarje sploh v Avstriji ljudem za posmeh v zobe dati. — Posebno pa razodeva kurjo napravo teh društev nasvet, da „naj velika ogerska loža obe v odgovor vzame!“

Lepa reč! ali niso to tisti mavtarji, ki hujskajo zoper pokorščino do papeža in škofov, ki imajo v namenih prestole vladarjev in oltarje prekucniti? Sami pa se kakor kure kacim petelinom podvržejo, da jih popolnoma v krempljih imajo! Kaj neki ima ta madžarska velika beznica storiti? Morebiti celo vilice kakemu „bratcu“ vrat zabosti! (Gl. dogodbo v „Slov.“) Kaj pa če reči naslednji stavek: „Die Provinzen (Oesterreichs), in denen manch herrlicher, gesunder Keim einer künftigen Bauhütte steckt, mögen mit kräftiger Hand in der Residenz dreinschlagen und tabula rasa machen!“ — Poslednjič se hvali: „Schon haben die maur. Kränzchen in Troppau, Wr. Neustadt und Bielitz ihr Missfallen über die scandalöse Wirthschaft im Schosse der Humanitas, über die unerhörte Schreibweise des Br. dr. Beigels ausgesprochen.“

Taka je vselej na svetu. Kdor se noče podvreči s sinovsko pokorščino pod očetovsko vlado papeževo, pod materno roko sv. cerkve, pride pa v satanovo oblast, ki je najgrši sužnjost, naj sramotniši hlapčevstvo na tem svetu predpoda večne sužnjosti, ktera čaka — neumneže.

Poslano.

Ker me v rokodelskih krogih za „tihega meščana“ imajo, ki je „poslano“ o ljubljanskih rokodelcih v šte. 140 „Slovenca“ pisal, naznanjam, da se v svoji sedanjí delikatni službi že od nekdanj skrbno varujem, v reči vtikati se, ktere v moj ožji delokrog ne spadajo.

Leopold Klinar.

kurat na c. kr. kaznilnici.

Listnica vredništv.

G. A. H. v F.: Vavkenove pesmi se dobivajo sedaj pri g. skladatelju v Cerkljah, pozneje tudi pri g. Giontinu v Ljubljani. Cena nam ni znana. Naj pri ti priliki opomnimo, da naj skladatelj cerkvenih pesem svoja dela pošilja škofijstvu v potrdilo, ker to zahteva cerkevna postava. Dotični dopis iz Dolenjskega se nam je zdel bolj primeren za Danico in smo ga izročili njenemu vredništvu, ter le toliko iz njega posneli, kolikor nam je pripuščal prostor.

Umrlí so:

13. dec. Ana Krehan, žena loterijskega kolektanta, 52 l., za spridenjem drobovja. — Janez Vovk, delavec, 40 l., za pljučnico.

Eksekutivne dražbe.

21. dec. Ign. Debelak-ovo iz Travnika (1080 gl.) v Ribnici. — 3. Ant. Ažman-ovo iz Bistrice (29509 gl.) v Radolici. — 3. Fr. Gačnik-ovo v Gradiši (8800 gl.), — 2. Miroslav Vilhar-jevo v Bistrici (36783 gl.), obe v Ljubljani. — 2. J. Kristanc-ovo iz Moše (2713 gl.) v Kranju. — 2. Ant. Meden-ovo iz Senožeč (1530 gl.) v Senožečah. — 1. Valentin Maternik-ovo (2400 gl.) v Ljubljani.

Telegrafične denarne cene

16. decembra.

Papirna renta 69 90. — Srebrna renta 74.85. — 1860letno državno posojilo 109 70. — Bankine akcije 1001 — Kreditne akcije 237.25. — London: 110 75. — Srebro 106 10. — Cea kr. cekini —.—. — Napoleon 8.91.

Denarstvene cene.

15. decembra.

Državni fondí.	Denar.	Blago.
5% avstrijska papirna renta	69 85	69.95
5% renta v srebru	75 75	75.85
Srečke (lozi) 1854. l.	104.75	105.25
„ „ 1860. l. celi.	109.70	109.90
„ „ 1860. l. petinke	115.—	115.50
Premijski listi 1864. l.	135.50	136.—
Zemljiščine odveznice.		
Štatarske po 5%	93.50	94.—
Kranjske, koroške in primorske po 5%	86.50	—.—
Ogerske po 5%	77.25	77.50
Hrvaške in slavonske po 5%	79.75	80.15
Sedmogradske po 5%	75 60	76.—
Delnice (akcije).		
Nacionalne banke	1001	1002
Unionske banke	114 —	114.25
Kreditne akcije	236.50	236.75
Nižoavstr. eskomptne družbe	880.—	890.—
Anglo-avstr. banke	144 25	144.50
Srečke (lozi).		
Kreditne po 100 gld. a. v.	167.55	167.75
Tržaške „ 100 „ k. d.	107.—	107.50
„ „ 50 „ „ „	52.—	51.—
Budenske „ 40 gld. a. v.	25.—	25.50
Salmove „ 40 „ „ „	32.—	33.—
Palffy-jeve „ 40 „ „ „	24 —	25.—
Clary-jeve „ 40 „ „ „	26 25	26.50
St. Genois „ 40 „ „ „	25.50	26.50
Windischgrätz-ove „ 20 „ „ „	22.—	23.50
Waldstein-ove „ 40 „ „ „	22 50	23.50
Srebro in zlato.		
Ces. cekini	5.25	5.27
Napoleons'or	8.98	8.90
Srebro	106 10	106.20

(54—10)

Cos.
dvorna
za zvonove
I. Hilzerja
v Dunajskem

kralj.
livarna
in metale
& sinov
Novem mestu

(Ignaz Hilzer & Sohn in Wiener-Neustadt)

se priporoča na naročevanje **zvonov vsake teže in vsakega glasa** ter tudi za vsake izdelke iz vlitiga metala.

Za pred odločeni glas ali čisto harmonični akord naročenega zvonovja (več zvonov) se daje poročstvo. Zvonovom se pridaja tudi vsa druga oprava, jarmi iz lesa ali železa po najboljši in najnovejši šegi narejeni, tako da se veliki in težki zvonovi prav lahko gonijo, ker tekó po zobcih na novo iznajden način; tudi se lahko presučejo, kedar koli treba, brez posebne naprave, tako da zvonovi dalje trpe in mnogo lepše pojó.

Tudi se zvonovi tako vredijo, da se pri zvonenji vsi lepo vjemajo in kembli drug za drugim v lepem redu bijejo. Za tako vredenje je iznašla ta livarna novo sistemo, po kateri vsak novo opravljeni zvon, pa tudi vse zvonove v zvoniku en sam človek v kakih urah po zeli priprosti napravi brez vseh stroškov tako vrediti more, da zvonovi enako, hitreje ali pa bolj počasi tekó.

Naročila se izgotovljajo natančno in po ceni. Zarad plače so ugodni pogoji. Kar ta livarna obstoji, 33 let, je vtila 2930 večih zvonov, ki so tehtali 12800 centov.

Pri Dunajski razstavi l. 1873 2 medaliji za napredek za 8 zvonov s skupno težo 300 centov, vlitih za votivno cerkev na Danaji in razstavljenih.